

Byla C-660/22**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2022 m. spalio 20 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Aukščiausiasis kasacinis teismas, Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. rugsėjo 27 d.

Kasatorė:

Ente Cambiano società cooperativa per azioni

Kita kasacinio proceso šalis:

Agenzia delle entrate

Pagrindinės bylos dalykas

Aukščiausiajam kasaciniam teismui pateiktas kasacinis skundas dėl sprendimo, kuriuo *Commissione tributaria regionale della Toscana* (Toskanos regiono mokesčių ginčų komisija) atmetė *Ente Cambiano società cooperativa per azioni* (kooperatinė akcinė bendrovė *Ente Cambiano*) apeliacinį skundą dėl šio subjekto *Agenzia delle entrate* (Mokesčių inspekcija) pateikto prašymo grąžinti į valstybės išdą pervestą sumą, lygią 20 % šio subjekto grynojo turto, sumokėtą perleidžiant jo bankininkystės verslą akcinei bendrovei, nepatenkinimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl nacionalinės teisės aktų, kuriuose numatyta, kad kooperatiniai kredito bankai, kurių grynojo turto vertė 2015 m. gruodžio 31 d. viršijo 200 mln. eurų, turėjo galimybę nesijungti į kooperatinių bankų grupę ir perkelti savo bankininkystės veiklą į akcinę bendrovę („way out“ (pasitraukimo) galimybė), suderinamumo su Sąjungos teise, visu

pirma su SESV 63 ir paskesniuose straipsniuose įtvirtintu laisvo kapitalo judėjimo principu bei SESV 101, 102, 120 ir 173 straipsniuose įtvirtintais laisvos konkurencijos bei rinkos apsaugos principais. Tačiau minėtuose nacionaliniuose teisės aktuose ši galimybė susieta su prievole pervesti 20 % grynojo turto į valstybės išdą, o šios prievolės nevykdymo atveju – perkelti įnešančiojo kooperatinio kredito banko turtą į savitarpio pagalbos fondus kooperacijai skatinti ir plėtoti.

SESV 267 straipsnis

Prejudicinis klausimas

„Ar pagal SESV 63 ir paskesnius, 101, 102, 120 ir 173 straipsnius draudžiamos tokios nacionalinės teisės normos, kaip antai 2016 m. vasario 14 d. Dekreto-įstatymo Nr. 18, iš dalies pakeitus tapusio 2016 m. balandžio 8 d. Įstatymu Nr. 49, 2 straipsnio 3-ter ir 3-quater dalis (*ratione temporis* taikoma redakcija), pagal kurias kooperatiniai kredito bankai, kurių grynasis nuosavas kapitalas 2015 m. gruodžio 31 d. buvo didesnis nei du šimtai milijonų eurų, sumokėję 20 proc. savo grynojo nuosavo kapitalo 2015 m. gruodžio 31 d., turėjo galimybę, užuot prisijungę prie grupės, perduoti bankininkystės veiklą akcinei bendrovei, galbūt net naujai įsteigta bendrovei, turinčiai teisę vykdyti bankininkystės veiklą, iš dalies pakeisdami savo įstatus taip, kad negalėtų verstis bankininkyste, bet išsaugodami *Codice civile* (Civilinis kodeksas) 2514 straipsnyje numatytas nuostatas dėl savitarpio pagalbos ir užtikrindami savo nariams paslaugas, reikalingas santykiams su veiklą perimančia akcine bendrove palaikyti, mokymą ir informavimą taupymo klausimais bei paramos programų skatinimą?“

Sąjungos teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

SESV 63 ir paskesni 101, 102, 120 ir 173 straipsniai.

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012

1969 m. liepos 17 d. Tarybos direktyva 69/335/EB dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti

1985 m. birželio 10 d. Tarybos direktyva 85/303/EEB, iš dalies keičianti Direktyvą 69/335/EEB dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalui pritraukti

2008 m. vasario 12 d. Tarybos direktyva 2008/7/EB dėl netiesioginių mokesčių, taikomų kapitalo pritraukimui

2009 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 2009/133/EB dėl bendros mokesčių sistemos, taikomos įvairių valstybių narių įmonių jungimui, skaidymui, daliniam

skaidymui, turto perleidimui bei keitimuisi akcijomis, ir SE arba SCE registruotos buveinės perkėlimui iš vienos valstybės narės į kitą

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB [ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB]

2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, 16 ir 17 straipsniai

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

1993 m. rugsėjo 1 d. *Decreto Legislativo n. 385 – Testo unico delle leggi in materia bancaria e creditizia* (Įstatyminis dekretas Nr. 385 – Bankų ir kredito įstaigų įstatymų sąvadas) (toliau – TUB), visų pirma 150-*bis* straipsnio 5 dalis:

„36 straipsnyje numatytais susijungimo ir pertvarkymo atvejais, taip pat vykdant teisinių santykių perleidimą ir skaidymą, kurių rezultatas – akcinės bendrovės formos bankas, 2000 m. gruodžio 23 d. *Legge n. 388* (Įstatymas Nr. 388) 17 straipsnyje nustatytos turto perdavimo pasekmės lieka nepakitusios.“

2016 m. vasario 14 d. *Decreto-legge n. 18 – Misure urgenti concernenti la riforma delle banche di credito cooperativo, la garanzia sulla cartolarizzazione delle sofferenze, il regime fiscale relativo alle procedure di crisi e la gestione collettiva del risparmio* (Dekretas-įstatymas Nr. 18 – Skubios priemonės, susijusios su kooperatinių kredito bankų reforma, neveiksnių paskolų pakeitimo vertybiniais popieriais garantija, krizių valdymo procedūroms ir kolektyviniam indėlių valdymui taikoma apmokestinimo tvarka), po pakeitimų iš dalies tapęs 2016 m. balandžio 8 d. *Legge n. 48* (Įstatymas Nr. 48; toliau – Dekretas-įstatymas Nr. 18/2016), visų pirma 2 straipsnio 3-*bis*, 3-*ter* ir 3-*quater* dalys:

„3-*bis*. Nukrypstant nuo 1993 m. rugsėjo 1 d. Įstatyminio dekreto Nr. 385 150-*bis* straipsnio 5 dalies nuostatų, perdavimas netaikomas kooperatiniams kredito bankams, kurie per 60 dienų nuo šį dekretą pakeisiančio įstatymo įsigaliojimo dienos pagal 1993 m. Įstatyminio dekreto Nr. 385 58 straipsnį pateikia Italijos bankui paraišką, kuri gali būti bendra, dėl atitinkamos savo bankininkystės veiklos perdavimo tai pačiai akcinei bendrovei, kuri gali būti naujai įsteigta, turinčiai teisę vykdyti bankininkystės veiklą, jeigu paraišką pateikusių banko arba, kai pateikiama bendra paraiška, bent vieno iš paraišką pateikusių bankų grynoji vertė 2015 m. gruodžio 31 d. yra didesnė nei du šimtai milijonų eurų ir tai nurodyta tą

dieną galiojančiame balanse, dėl kurio apskaitos auditorius pareiškė besąlyginę nuomonę.

3-ter. Atlikdamas perdavimą, perduodantysis kooperatinis kredito bankas perveda į valstybės biudžetą sumą, lygią 20 proc. grynojo turto 2015 m. gruodžio 31 d., nurodyto tos dienos balanse, dėl kurio auditorius pareiškė besąlyginę nuomonę.

3-quater. Po perdavimo perduodantysis kooperatinis kredito bankas, kuris išlaiko nedalomus rezervus, likusius atėmus *3-ter* dalyje nurodytą mokėjimą, iš dalies pakeičia savo veiklos objektą, kad nebebūtų vykdoma bankininkystės veikla, ir įsipareigoja išlaikyti Civilinio kodekso 2514 straipsnyje numatytas įstatų nuostatas dėl savitarpio pagalbos bei užtikrinti, kad jo nariai gautų paslaugas, reikalingas santykiams su perimančiąja akcine bendrove išlaikyti, mokymui ir informavimui taupymo klausimais bei pagalbos programų rėmimui. <...> Jei nesilaikoma šioje dalyje ir *3-bis* bei *3-ter* dalyse nustatytų įsipareigojimų, perdavėjo arba priklausomai nuo konkretaus atvejo, kooperatinio kredito banko turtas perduodamas pagal 2000 m. gruodžio 23 d. Įstatymo Nr. 388 17 straipsnį. <...>“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Pagal *Decreto-legge n. 18/2016* (Dekretas-įstatymas Nr. 18/2016) 2 straipsnio *3-bis*, *3-ter* ir *3-quater* dalis priimti teisės aktai yra kooperatinių kredito bankų veiklos reglamentavimo Italijos teisės sistemoje reformos dalis. Šia reforma siekta įveikti struktūrinius trūkumus, kuriuos, be kita ko, lėmė daugumos kooperatinių kredito bankų organizacinė struktūra ir mažumas. Pagrindinis reformoje numatytas modelis – kooperatinių kredito bankų jungimasis į kooperatinių bankų grupę, vadovaujamą grupės kontroliuojančiosios bendrovės – akcinės bendrovės, kurios kontrolinį akcijų paketą valdo patys kooperatiniai kredito bankai ir kuriai yra suteikti vadovavimo bei koordinavimo įgaliojimai.
- 2 Tačiau tik patikimiausiems bankams, kurių grynoji vertė 2015 m. gruodžio 31 d. viršijo 200 mln. eurų, Dekreto-įstatymo Nr. 18/2016 2 straipsnio 3 dalies *3-bis*, *3-ter* ir *3-quater* punktuose numatyta galimybė išvengti prisijungimo prie grupės, perduodant savo bankininkystės veiklą akcinei bendrovei ir pakeičiant savo įstatus taip, kad nebūtų galima vykdyti bankininkystės veiklos, bet tuo pačiu išlaikant įstatų nuostatas, susijusias bendrovės abipusio tikslo vyravimu („way out“ galimybė). Perduodančioji bendrovė taip pat gali likti akcininke ir įgyti perleidžiamą turtą perimančios bendrovės kontrolę.
- 3 Pagal Dekreto-įstatymo Nr. 18/2016 2 straipsnio *3-ter* ir *3-quater* dalis, pasinaudojęs „way out“ galimybe, perduodantysis bankas privalėjo pervesti į išdą sumą, lygią 20 % jo grynojo turto. Neįvykdžius šio įsipareigojimo, pagal 2000 m. gruodžio 23 d. *Legge n. 388* (Įstatymas Nr. 388) 17 straipsnį, taikant bendrąją taisyklę, numatytą TUB 150-*bis* straipsnio 5 dalyje, perduodančiojo banko turtas būdavo perduodamas savitarpio pagalbos fondams kooperacijai skatinti ir plėtoti.

- 4 *Ente Cambiano società cooperativa per azioni* (toliau – *Ente Cambiano*), kurios grynoji vertė 2015 m. gruodžio 31 d. buvo daugiau kaip 200 mln. eurų, pasinaudojo „way out“ galimybe: perdavė savo bankininkystės verslą akcinei bendrovei ir įgijo šios bendrovės kontrolę. Pagal Dekreto-įstatymo Nr. 18/2016 2 straipsnio 3-ter dalį kasatorė perleidimo metu turėjo sumokėti į valstybės išdą 54 208 740,00 EUR sumą, lygią 20 % jos grynojo turto 2015 m. gruodžio 31 d. duomenimis.
- 5 Taigi kasatorė pateikė *Agenzia delle entrate* prašymą gražinti šią sumą, tačiau ši prašymo nepatenkino. Vėliau *Ente Cambiano* pareiškė ieškinį dėl šio atsisakymo *Commissione tributaria provinciale* (Provincijos mokestinių ginčų komisija), o vėliau pateikė apeliacinį skundą *Commissione tributaria regionale della Toscana* (Toskanos regiono mokestinių ginčų komisija), kuri jį atmetė 2018 m. gruodžio 13 d. sprendimu.
- 6 Todėl *Ente Cambiano* pateikė kasacinį skundą dėl *Commissione tributaria regionale della Toscana* (Toskanos regiono mokestinių ginčų komisija) sprendimo, visų pirma remdamasi teisės aktu, reglamentuojančiu „way out“ galimybę, nesuderinamumu su Europos Sąjungos teise ir Italijos Konstitucija.
- 7 Manydamas, kad kasatorės iškeltas klausimas dėl Dekreto-įstatymo Nr. 18/2016 2 straipsnio 3-bis ir 3-ter dalių nėra akivaizdžiai nepagrįstas, *Corte suprema di cassazione* (Aukščiausiasis kasacinis teismas) perdavė šį klausimą *Corte costituzionale* (Konstitucinis Teismas).
- 8 *Corte costituzionale* sprendimu Nr. 149/2021 atmetė minėtų teisės aktu konstitucinio neteisėtumo galimybę. Kalbant konkrečiai, minėtame sprendime *Corte costituzionale* nusprendė, kad Dekrete-įstatyme Nr. 18/2016 numatytas 20 % grynojo turto pervedimas nėra mokestinė prievolė. Konstitucinio Teismo nuomone, atvirkščiai, tokia įmoka yra prievolė, kurią perduodančioji bendrovė turi įvykdyti siekdama apsaugoti savo interesą išlikti savarankišku savitarpio pagalbos subjektu nesijungiant į grupę ir neprivalant paklusti valdymo ir koordinavimo įgaliojimus turinčiai grupės kontroliuojančiajai bendrovei.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 **Kasatorės** nuomone, ginčijami teisės aktai nesuderinami su įvairiomis Europos Sąjungos teisės nuostatomis.
- 10 Pirma, Dekreto-įstatymo Nr. 18/2016 2 straipsnio 3-ter ir 4-*quater* dalyse nustatyta mokėjimo prievolė prieštarautų SESV 63 ir paskesniuose straipsniuose įtvirtintam laisvo kapitalo judėjimo principui. Šiuo klausimu *Ente Cambiano* primena, kad laisvo kapitalo judėjimo principas buvo patikslintas Direktyvoje 2008/7; joje, perkeliant Direktyvos 69/335 nuostatas, buvo įtvirtintas perleidimo mokestinis neutralumas.

- 11 Šiuo klausimu kasatorė remiasi 2020 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimu *OC ir kt. / Banca d'Italia ir kt.* (C-686/18, EU:C:2020:567), kuriame buvo nuspręsta, kad bet koks investavimo laisvės apribojimas turi atitikti Sąjungos pripažintus bendrojo intereso tikslus. Tačiau, *Ente Cambiano* teigimu, ginčijama mokėjimo prievolė nepadaeda padidinti konkurencijos ir bankų sistemos stabilumo, priešingai – dėl jos nepagrįstai nukenčia būtent tie kredito bankai, kurie yra solidžiausi ir dėl to gali pritraukti kapitalo investicijas iš kitų valstybių narių.
- 12 Antra, nagrinėjama teisės aktais pažeidžiama Direktyva 2009/133 dėl mokesčių sistemos, taikytinos skirtingų valstybių narių bendrovių turto perleidimui. Iš tikrųjų Italijos teisinėje sistemoje šios direktyvos, kurioje numatyta, kad įmonių perleidimui turi būti taikomas įprastas mokesčių teisės neutralumo principas, taikymo sritis buvo išplėsta, 1986 m. gruodžio 22 d. *Decreto del Presidente della Repubblica N. 917 – Approvazione del testo unico delle imposte sui redditi* (Respublikos Prezidento dekretas Nr. 917 dėl Konsoliduoto pajamų mokesčio įstatymo patvirtinimo) 176 straipsniu į ją įtraukiant ir vidinius verslo perdavimus.
- 13 Trečia, ginčijamais teisės aktais pažeidžiami SESV 101, 102, 120 ir 173 straipsniuose įtvirtinti laisvos konkurencijos ir rinkos apsaugos principai.
- 14 Ketvirta, nacionalinės teisės aktai nesuderinami su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 ir 17 straipsniais, nes ginčijama mokėjimo prievole pažeidžiama *Ente Cambiano* teisė laisvai užsiimti verslu.
- 15 ***Agenzia delle entrate* teigimu**, priešingai, ginčijamais teisės aktais visų pirma būtų siekiama sustiprinti Italijos bankų sistemos stabilumą, todėl jie atitinka ES teisės nuostatas, kuriomis siekiama sumažinti sisteminių bankų krizių tikimybę. Šios nuostatos apima Reglamentą Nr. 575/2013 ir Direktyvą 2013/36, kuriais į nacionalinę teisę perkeliamas susitarimas „Bazelis III“ banko turtui taikomų reikalavimų, ir Direktyvą 2014/59 dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių gavimo ir pertvarkymo.
- 16 Be to, kita kasacinio proceso šalis teigia, kad ginčijamas mokėjimo įpareigojimas taip pat nėra nesuderinamas su rinkos ir konkurencijos stiprinimu, nes dėl jo perduodančiojo banko padėtis nepagrįstai netampa nepalankesnė už kitų ekonominės veiklos vykdytojų padėtį. Priešingai, nagrinėjama įmoka yra pagrįsta kaina už Dekrete-įstatyme Nr. 18/2016 numatytą pranašumą – galimybę išvengti viso įmonės turto perdavimo savitarpio pagalbos fondams kooperacijai skatinti ir plėtoti.
- 17 Galiausiai, net jei ginčijamas mokėjimo įpareigojimas būtų laikomas mokesčiu, juo nepažeidžiama Europos Sąjungos teisė. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal Direktyvą 69/335, iš dalies pakeistą Direktyva 85/303, nedraudžiama apmokestinti įmonių grynojo turto (1998 m. spalio 27 d. Sprendimas *Manifattura italiana Nonwoven SpA / Direzione regionale delle entrate per la Toscana*, C-4/97, EU:C:1998:507, taip pat 2001 m. kovo 15 d.

Nutartis *Petrolvilla & Bortolotti SpA / Direzione delle Entrate per la Provincia di Trento*, C-279/99, C-293/99, C-296/99, C-330/99 ir C-336/99, EU:C:2001:170).

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad dėl griežtos ginčijamos nuostatos formuluotės šalių argumentų prieštaravimas negali būti išspręstas laikantis Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aktų aiškinimo, todėl mano esant būtina kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

DARBINIS VERTINIMAS